

Platan javorolistý

objekt č. 01 | Malinovského náměstí

Mohutný platan javorolistý se nachází na okraji Malinovského náměstí, hned vedle zastávky tramvají. Kvůli své poloze dostal přezdívku Strom hrdinů.

Před vznikem samostatné republiky v roce 1918 bylo toto prostranství označováno jako Ovocný trh. V období druhé světové války neslo jméno Richarda Wagnera. A po osvobození Brna ruskými vojsky, získalo jméno po maršálovi Rodionovi Malinovském.

Platan javorolistý je mohutný opadavý strom z čeledi platanovitých. Původ tohoto druhu není zcela jasný. Zřejmě je to kříženec mezi druhy *Platanus occidentalis* a *orientalis*. Nelze ovšem vyloučit další možnosti křížení. Označení *Platanus* pochází z řečtiny (*platys* znamená velký) a souvisí s velkými listy tohoto stromu, které jsou podobné listům javoru.

Platan potkáme v původních porostech od Anglie až po Řecko. V současné době je jako kulturní rostlina rozšířen prakticky po celé Evropě. V České republice se pěstuje od roku 1835. Díky tomu, že je také dominantou londýnských ulic, získal anglické jméno London Plane.

Platan je dlouhověkou opadavou dřevinou, která se dožívá několika set let. Dorůstá až 40 metrů výšky a vyznačuje se širokou korunou (o průměru až 35 metrů) a silným kmenem. Je dosti mrazuvzdorný, větve starších stromů bývají poškozeny jen při velmi tuhých zimách. Dobře snáší znečištěné ovzduší i prořezávání, takže se hodí i pro výsadby ve městech, kde navíc poskytuje příjemný stín, neboť koruna platanů propouští hodně slunečního záření.

Borka u starších stromů bývá složená z několika vrstev o různé barvě, které se postupně odlupují. A tím kmen získává svůj charakteristický pestrobarevný vzhled. Malebně skvrnitý je nejen kmen, ale i větve. Překvapí vás odstíny šedé, zelené, krémové a hnědé barvy. S opadávající kůrou se ze stromu odstraní veškerá špína a saze, proto platany mohou přežívat v znečištěných místech.

Listy jsou střídavé, řapíkaté, dlanitě 3 až 7 laločné, s laloky zubatými až celokrajnými. Bývají obrovské 20-22 cm široké, jasně zelené, a lesklé. Samičí strbouly (květy ve tvaru hlávky) jsou typické svými nápadnými, červenými čnělkami na rozdíl od samčích květenství, která jsou žlutavá. Plodem je nažka obalená do tvaru pichlavých kuliček, které na stromě visí přes celou zimu. Platan javorolistý začíná plodit nepravidelně ve věku okolo 20 let.

Jako hodnotná sadovnická dřevina nachází své uplatnění v parcích, velkých zahradách i uličním stromořadí. Pěstuje se několik kultivarů, které se liší barvou listů (bělavě nebo žlutě skvrnitě) či vzhledem koruny. Dřevo platanů, které je poměrně stálé a pevné, se využívá například v truhlářství k výrobě vysoce kvalitního nábytku. Dýhy, získané z velmi světlé běli, se používají na intarzie. Běl je světlejší obvodová část dřeva v kmeni stromu.

Svou krásu platany potvrzují v různých soutěžích. Platan javorolistý se stal vítězem hned dvou ročníků Brněnského stromu roku. V roce 2007 to byl Platan javorolistý v areálu Ústavu Kociánka a v roce 2011 platan na Kamenomlýnské ulici. Strom také inspiruje básníky a muzikanty, list platanu se například vyskytuje v básni Vladimíra Holana Poslední list.